

A JÓLÉTI ÁLLAM KÖZGAZDASÁGTANA

SZÉCHENYI TERV

A JÓLÉTI ÁLLAM KÖZGAZDASÁGTANA

**Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TátK Közgazdaságtudományi Tanszékén
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet,
és a Balassi Kiadó
közreműködésével.**

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió
támogatásával valósul meg.

ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszék

A JÓLÉTI ÁLLAM KÖZGAZDASÁGTANA

Készítette: Gál Róbert, Medgyesi Márton

Szakmai felelős: Gál Róbert

2011. január

A JÓLÉTI ÁLLAM KÖZGAZDASÁGTANA

3. hét

A szegénység mérése és meghatározói

Készítette: Gál Róbert, Medgyesi Márton

Szakmai felelős: Gál Róbert

Témakörök

A szegénységi küszöbök definiálása

Ad hoc szegénységi mérőszámok

- Az ad hoc mérőszámok problémái
- Szegénységi indexek tulajdonságai
- Axiomatikus szegénységi mutatók

Szegénységi indexek több információ
alapján

- Tartós szegénység
- Többdimenziós szegénység

A szegénységi küszöb meghatározása

- Szegény az, aki egy referencia jóléti szint (legyen u_z) alatti jólétben él.
- Szegénységi küszöb (z): az a pénzösszeg, amellyel u_z elérhető.
- x tulajdonságokkal rendelkező háztartás q fogyasztói kosár elfogyasztásából $u(q,x)$ jóléti szintre tesz szert, akkor a minimális kiadás, amellyel u_z hasznossági szintet el tudja érni
- $z = e(p,x,u_z)$

A szegénységi küszöb meghatározása

Abszolút vagy relatív küszöb?

- Abszolút küszöb: fix (időben, térben állandó) jóléti szint (utility, functioning, capability)
- Relatív küszöb: az adott társadalom jóléti eloszlásától, szintjétől függ.
- A kutatók egy része: jólétben mérve abszolút legyen, de ez pénzben kifejezve nem feltétlenül jelent fix összeget!
- Az árak különbözőek eltérő társadalmakban, régiókban.
- Egyes jószágok szűkössége különböző a különböző fejlettségű társadalmakban.
- Ha az egyéni jólét relatív, tehát egy referenciacsoporthoz viszonyítva értékelik saját helyzetüket.

A szegénységi küszöb meghatározása

Kérdés:

- Mi legyen a referencia hasznosság szintje?
- A háztartások fogyasztási viselkedésének megfigyeléséből nem lehet a költségfüggvény paramétereit megbecsülni, amikor a háztartások eltérő szerkezetűek, demográfiai összetételűek.

Több információ kell:

- Objektív információ valamilyen alapszükséglet kielégítésével kapcsolatban
- Szubjektív információ

A szegénységi küszöb meghatározása

Objektív információ:

- Pl. élelmiszer-fogyasztási alapú szegénységi küszöb:
 c (élelmiszer-fogyasztás, egyéni tulajdonság, magasság, súly) = aktivitási szint (pihenés, munka esetén)

Definiálják az aktivitási szintet, meghatározzák, hogy mennyi élelmiszer-fogyasztás kell hozzá adott tulajdonságú embereknek, és hogy ennek mennyi a költsége.

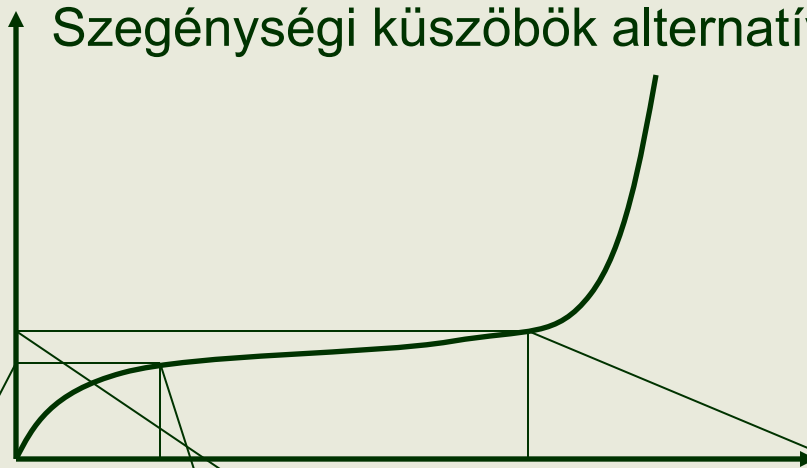
- Az energiabevitel (food-energy intake) módszere
- Alapvető fogyasztói kosár: alapszükségletek. Alapvető javak fogyasztói kosara, aztán beárazzák.
- létminimum-számítás: túlélést biztosító élelmiszerkosár + egyéb alapszükségletek (vagy felszorzás).
- Problémák: az ad hoc minimális élelmiszerszükséglet egyénenként változik.

Szubjektív információ

- A minimum jövedelem kérdése: mennyi jövedelemre van minimálisan szüksége az Önök háztartásának, ahhoz hogy szükségleteiket kielégítsék?

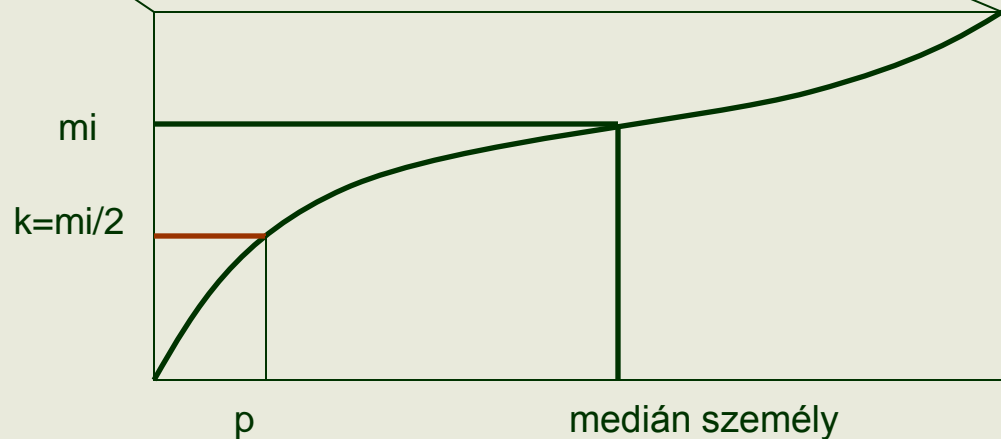
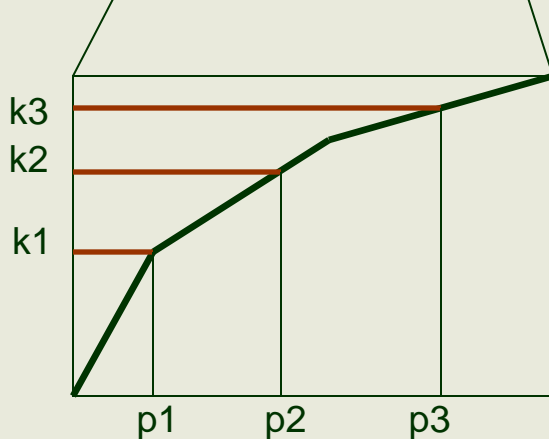
Szegénységi küszöbök

Szegénységi küszöbök alternatív definíciói, Forrás: Tóth, 2005

Alternatívák a medián 50%,
mint relatív szegénységi
küszöbhöz képest:
med40%, med60%, stb.
átlag40%, átlab50%, stb.

Abszolút szegénységi küszöb definiálása:
nemzetközi sztenderdek
segélyezési küszöbök
fogyasztói kosár

Szegénységi mutatók

Néhány alapvető szegénységi mérőszám

Forrás: Tóth, 2005

Szegénységi mutatók

Néhány alapvető szegénységi mérőszám:

Szegénységi ráta: $H = p/n$,

Szegénységirés-arány: $l = 1/p \cdot \sum_{i=1,p} ((z - y_i)/z) = (z - y)/z$,

Szegénységi deficit/jövedelem arány:

$$\sum_{i=1,p} (z - y_i) / \sum_{i=p \rightarrow n} y_i$$

Ad hoc szegénységi mérőszámok problémái

Szegénységi ráta H:

- Csak a szegények létszamaránya érdekli, hogy mennyire szegények az közömbös.
- A szegények közötti újraelosztásra teljesen érzéketlen, mindaddig, amíg a transzfer után is szegények maradnak.
- Csökkenthető a szegénységi ráta úgy is, hogy egy szegénytől elveszünk, és olyannak adjuk, aki a transzfer révén kiemelkedik.
- Nem veszi figyelembe a szegénység mértékét, így egy olyan politika, amely a szegényeket még szegényebbé teszi, nem hat rá.

Szegénységirés-arány

- Csak a szegények átlagjövedelme befolyásolja, a szegények közötti eloszlás nem.
- A szegények közötti transzfereknek továbbra sincs hatása (ha a küszöb alatt maradnak).
- Ha egy szegény, akinek a szegények átlagánál magasabb jövedelme van, kiemelkedik, akkor csökken a szegények átlaga, és nő a szegénység.

Axiómák

(lásd még: Seidl, 1988)

Jelölések: legyen y, x két jövedelemeloszlás, amelyben y_i , ill. x_i az i -edik egyén jövedelme ($i=1\dots N$). Jelölje $\Pi(y, \pi)$ az y eloszlásban π szegénységi küszöb mellett szegények halmazát és $P(y, \pi)$ pedig a szegénységi index értékét.

- **Monotonitás:** ha egy szegénységi küszöb alatti egyénnek jövedelmet adunk, akkor a szegénységi index értéke csökken (erős monotonitás). Gyenge M akkor, ha a küszöb alatt marad.

Gyenge monotonitás: Ha $y_i=x_i \forall i \in \{(1,2\dots N) - (j)\}$ és $y_j>x_j$, $j \in \Pi(y, \pi) \cap \Pi(x, \pi) \Rightarrow P(y, \pi) < P(x, \pi)$

Erős monotonitás: Ha $y_i=x_i \forall i \in \{(1,2\dots N) - (j)\}$ és $y_j>x_j$, $j \in \Pi(x, \pi) \Rightarrow P(y, \pi) < P(x, \pi)$

- **Transzfer:** egy progresszív transzfer (gazdagtól szegényhez) csökkenti, egy regresszív transzfer pedig növeli a szegénységi index értékét.
- **Gyenge transzfer:** ha a transzferben érintettek közül a szegényebb a szegénységi küszöb alatti a transzfer előtt és után is, és a gazdag nem süllyed a küszöb alá a transzfer miatt (szegények köre nem változik)

Ha $y_i=x_i \forall i \in \{(1,2\dots N) - (j,k)\}$ és $y_j>x_j \geq x_k > y_k$, $y_j-x_j=x_k-y_k$ és $k \in \Pi(y, \pi) \cap \Pi(x, \pi)$ és $\Pi(y, \pi) = \Pi(x, \pi) \Rightarrow P(y, \pi) > P(x, \pi)$

Axiómák

- **Monotonitásérzékenység:** ha egy szegénytől elveszünk jövedelmet, akkor az index értéke annál jobban nőjön, minél alacsonyabb volt a jövedelme az egyénnek.

Jelölje $(\Delta P)_i$ a szegénységi index növekedését az i -edik szegény jövedelmének δ kismértékű csökkentésekor. $(\Delta P)_i > (\Delta P)_j$ akkor és csak akkor, ha $\pi > y_j > y_i$

- **Fókusz axióma:** az index értéke teljesen független a nem szegények jövedelmeinek szintjére és eloszlására

Legyen y, x két eloszlás, ahol $\Pi(y, \pi) = \Pi(x, \pi)$ és $y_i = x_i \quad \forall i \in \Pi(y, \pi)$ akkor $P(y, \pi) = P(x, \pi)$

- **Alcsoport-monotonitás:** ha x, y eloszlásokat k részsokaságra bontjuk, amelyek egy kivételével megegyeznek, és abban az egyben (I) $P(y^{(l)}, \pi) < P(x^{(l)}, \pi)$, akkor $P(y, \pi) < P(x, \pi)$

- **Dekomponálhatóság:** x, y eloszlásokat k részsokaságra bontjuk, akkor a teljes népesség szegénységi indexe kifejezhető a részsokaságokon belüli szegénységi indexek függvényeként.

- Egyebek: anonimitás, népességfüggetlenség, skálafüggetlenség, átlagérzékenység, mint korábban.

Sen index: $P_s = H(I + (1-I)G_p)$,

Gyenge monotonitás

Gyenge transzfer

Monotonitás érzékenység

Fókusz

Nem alcsoport-monoton, nem dekomponálható

FGT index: $FGT = 1/n \sum_{i=1,p} ((z-y_i)/z)^a$,

ahol p – a szegény személyek száma,

n – a teljes népesség, y_i – jövedelem, z – szegénységi küszöb,

G_p – a szegények közötti egyenlőtlenség a Gini együttható segítségével,

a – paraméter ($a \geq 0$).

Gyenge és erős monotonitás

Összes transzfer axióma

Monotonitásérzékenység

Alcsoport-monotonitás,

Skála függetlenség, de nem translation-invariance.

Többdimenziós depriváltság definiálása

